

يَكْفُوا الْعَمَلَ وَلَهُمْ نِصْفُ الثَّمَرِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "تَقْرُكُمْ عَلَى ذَلِكَ مَا شِئْنَا". فَأَقْرُوا حَتَّى أَجْلَاهُمْ عُمَرُ فِي إِمَارَتِهِ إِلَى تَيْمَاءَ وَأَرْبَحَاءَ. متفق عليه.

4054. (5) [2/1187-ఏకీభవితం]

'అబ్దుల్లాహ్ బిన్ 'ఉమర్ (ర) కథనం: 'ఉమర్ (ర) యూదులను క్రైస్తవులను హిజాబ్ ప్రాంతం అంటే అరబ్ ద్వీపం నుండి బహిష్కరించారు. ఇంకా ప్రవక్త (స) 'ఖైబర్ ను జయించినపుడే యూదులను 'ఖైబర్ నుండి బహిష్కరించాలని నిశ్చయించుకున్నారు. మీకు కూడా ఈ విషయం తెలుసు. అదేవిధంగా మీరు వ్యవసాయం చేస్తారని పంటలో సగం మీకు ఇస్తారని దానికి ఒక గడువు కూడా నిర్ణయించారు. అయితే ఇప్పుడు ఆ గడువు పూర్తయ్యింది. అందు వల్ల నేను మీకు తైమా మరియు రైహాల వైపు బహిష్కరిస్తున్నాను,' అని అన్నారు. (బుఖారీ, ముస్లిమ్)

=====

۱۱- بَابُ الْفَيْءِ

11. యుద్ధం జరగకుండా లభించే ధనం (ఫైఅ')

తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీరలో ఇలా ఉంది. మాలె ఫైఅ' అంటే అవిశ్వాసులతో యుద్ధం జరగకుండా లభించేది. ఉదా: వారితో ఒప్పందం కుదుర్చుకొని కొంత ధనం పరిహారంగా వసూలు చేయటం. లేదా యజమాని లేని ధనం, వారసుడు లేని ధనం లేదా పన్ను మొదలైనవి. ఇమామ్ షాఫి'యా ఇంకా ఇతర పండితుల అభిప్రాయం ఇదే. ఏ ఆస్తులను అల్లాహ్, వారి అధీనంలో నుండి తీసుకొని తన ప్రవక్త వైపునకు తరలించాడో, అవి మీకు మీ గుర్రాలనూ, ఒంటలనూ పరిగెత్తించగా లభించినటువంటి ఆస్తులు కావు. అల్లాహ్ (త) తన ప్రవక్తలకు తానుకోరినవారిపై ఆధిపత్యాన్ని ప్రసాదిస్తాడు. అల్లాహ్ (త) ప్రతిదానిపై అధికారం కలిగి ఉన్నాడు. అల్లాహ్ (త) ఇతర గ్రామాల ప్రజల నుండి దేనినయితే తన ప్రవక్త వైపునకు మరలిస్తాడో, అందులో అల్లాహ్ (త)కు, ప్రవక్తకు, బంధువులకు, అనాథులకు, నిరుపేదలకు బాటసారులకు హక్కు ఉంది. అది మీ ధనికుల మధ్యనే తిరగకుండా ఉండేందుకు ఇలా నిర్ణయించబడింది. దైవప్రవక్త మీకు ఇచ్చిన దాన్ని తీసుకోండి, ఆయన మిమ్మల్ని నిషేధించినదాని జోలికి పోకండి. అల్లాహ్ కు

భయపడండి. అల్లాహ్ కరినంగా శిక్షించేవాడు. (అల్ హామీర్. 39: 6-7)

الفصل الأول

(متفق عليه) [۱] - ۴۰۵۰

عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ بْنِ الْحَدَثَانِ قَالَ : قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : إِنَّ اللَّهَ قَدْ خَصَّ رَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْفَيْءِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ ثُمَّ قَرَأَ (مَا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَيُزِي) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً سَنَّتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ . ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلُ مَالِ اللَّهِ .

4055. (1) [2/1188-ఏకీభవితం]

మాలిక్ బిన్ ఔస్ బిన్ హదతాన్ కథనం: ఉమర్ (ర) ఇలా అన్నారు, "అల్లాహ్ (త) ఈ ధనంలో తన ప్రవక్త కొరకు ఒక ప్రత్యేక వంతు నిర్ణయించాడు. మరెవరికీ ఇవ్వలేదు. ఆ తరువాత దాన్ని పరించారు. ఈ ధనం ప్రవక్త (స)కు ప్రత్యేక కేంద్రం జరిగింది. ఈ వంతునుండే తన భార్య బిడ్డలకు సంవత్సరం ఖర్చుతా ఇచ్చేసే వారు. మిగిలిన ధనాన్ని అల్లాహ్ మార్గంలో ఖర్చుపెట్టే వారు. (బుఖారీ, ముస్లిమ్) తరువాతి వాక్యాల్లో దీని అర్థత గలవారి గురించి పేర్కొనడం జరిగింది.

తమ ఇళ్ళ నుండి, తమ ఆస్తిపాస్తుల నుండి తరిమి వేయబడిన నిరుపేదశరణార్థులకుకూడా హక్కు ఉంది. వారు అల్లాహ్ అనుగ్రహాన్ని, ఆయన ప్రసన్నతనూ కోరు కుంటున్నారు. ఇంకా వారు అల్లాహ్ కు, ఆయన ప్రవక్తకు సహాయపడేందుకు సదాసిద్ధంగా ఉంటారు. వారే రుజు వర్తనులు, ఈ శరణార్థుల రాకకు పూర్వమే, విశ్వసించి వలస కేంద్రంలో స్థిరపడిన వారికి కూడా హక్కు ఉంది. వారు తమ వద్దకు వలస వచ్చిన వారిని ప్రేమిస్తారు. వారు తమ మనస్సులలో భావించరు. వారు స్వయంగా అవసరం కల వారైనప్పటికీ, తమకంటే ఇతరులకే ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇస్తారు. వాస్తవానికి హృదయం లోభత్వం నుండి రక్షించబడినవారే సాఫల్యం పొందేవారు. వారి తరువాత వచ్చిన వారికి కూడా హక్కు ఉంది. వారు ఇలా అంటారు, "ఓ ప్రభూ! మమ్మల్ని, మాకు పూర్వం విశ్వసించిన మా సోదరు లందరినీ, క్షమించు, మా హృదయాలలో

విశ్వాసుల పట్ల ఎలాంటి ద్వేషాన్ని కలిగించకు. మా ప్రభూ! నీవు చాలా కనికరించే వాడవు, కరుణా మయుడవును." (అల్ హద్త్, 59:8-10)

(۱۱۸۸/۲) [۲] - ۴۰۵۶

وَعَنْ عُمَرَ قَالَ: كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا آفَأَهُ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِمَّا لَمْ يُوجِبِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بَخِيلٍ وَلَا رَكَابٍ فَكَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَالِصَةً يُفْقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً سَنَتَهُمْ ثُمَّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ فِي السَّلَاحِ وَالْكَرَاعِ عِدَّةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

4056. (2) [2/1188-ఏకీభవితం]

ఉమర్ (ర) కథనం: బనూ నజీర్ ధనం ఆ లభించిన ధనంలోనిదే. అల్లాహ్ (త) దాన్ని తన ప్రవక్త (స)కు ప్రసాదించాడు. దీన్ని గురించి ముస్లిముల గుర్రాలు పరిగెత్త లేదు, ఒంటలు పరిగెత్తలేదు. అంటే యుద్ధం చేయకుండానే లభించింది. ఈ ధనం ప్రత్యేకంగా ప్రవక్త (స)కు చెందింది. ఇందులో నుండే ప్రవక్త(స) తన భార్యబిడ్డల కొరకు ఖర్చు చేసేవారు. మిగిలిన ధనాన్ని ప్రజా సంక్షేమ నిధిలో వేసి ఆయుధాలు కొనేవారు.

الرَّفَصَلُ الثَّانِي رِندم విభాగం

(۱۱۸۸/۲) [۳] - ۴۰۵۷

عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا آتَاهُ الْفَيْءُ قَسَمَهُ فِي يَوْمِهِ فَأَعْطَى الْأَهْلَ حَظَّيْنِ وَأَعْطَى الْأَعْرَبَ حَظًّا فَذَعَيْتُ فَأَعْطَانِي حَظَّيْنِ وَكَانَ لِي أَهْلٌ ثُمَّ دُعِيَ بَعْدِي عَمَارُ بْنُ يَاسِرٍ فَأَعْطِي حَظًّا وَاجِدًا. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

4057. (3) [2/1188-అపరిశోధితం]

'బెఫ్ బిన్ మాలిక్ (ర) కథనం: ప్రవక్త (స) వద్దకు ఏ రోజు ఈ ధనం వస్తే ఆ రోజే పంచివెట్టేవారు. భార్య బిడ్డలు గల వారికి రెండువంతులు ఇచ్చేవారు. లేని వారికి ఒక వంతు ఇచ్చే వారు. నన్ను పిలిచి రెండువంతులు ఇచ్చారు. ఎందు కంటే నేను భార్యబిడ్డలు గలవాడిని, నా తరువాత 'అమ్మార్'ను పిలిచి ఒక వంతు ఇచ్చారు. (అబూ దావూద్)

(۱۱۸۹/۲) [۴] - ۴۰۵۸

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلَ مَا جَاءَهُ شَيْءٌ بَدَأَ بِالْمَحَرَّرِينَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

4058. (4) [2/1189-అపరిశోధితం]

ఇబ్నీ ఉమర్ (ర) కథనం: ధనం వస్తే ప్రవక్త (స) అందరి కంటే ముందు విడుదల అయిన బానిసలకు, బానిస స్త్రీలకు ఇవ్వటం నేను చూసాను. (అబూ దావూద్)

(۱۱۸۹/۲) [۵] - ۴۰۵۹

وَعَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى بِطَبِيبَةٍ فِيهَا خَرَرٌ فَقَسَمَهَا لِلْحَرَّةِ وَالْأَمَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ: كَانَ أَبِي يُقْسِمُ لِلْحَرِّ وَالْعَبْدِ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

4059. (5) [2/1189-అపరిశోధితం]

'అయిషహ్ (ర) కథనం: ప్రవక్త (స) వద్దకు ఒక సంచి తీసుకురావటం జరిగింది. అందులో వజ్రాలు ఉన్నాయి. ప్రవక్త (స) వాటిని విడుదల అయిన బానిస స్త్రీ పురుషులలో పంచివేసారు. మా నాన్నగారైన అబూ బకర్ (ర) కూడా తన పరిపాలనా కాలంలో ఇటువంటి ధనాన్ని బానిసల్లో, విడుదల అయిన వారిలో పంచివేసేవారు. (అబూ దావూద్)

(۱۱۸۹/۲) [۶] - ۴۰۶۰

وَعَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ قَالَ: ذَكَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَوْمًا الْفَيْءَ فَقَالَ: مَا أَنَا أَحَقُّ بِهَذَا الْفَيْءِ مِنْكُمْ وَمَا أَحَدٌ مِنَّا بِأَحَقُّ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا أَنَا عَلَى مَنَازِلِنَا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَسَمَ رَسُولُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَالرَّجُلُ وَقِدَمُهُ وَالرَّجُلُ وَبَلَاوُهُ وَالرَّجُلُ وَعِيَالُهُ وَالرَّجُلُ وَحَاجَتُهُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

4060. (6) [2/1189-అపరిశోధితం]

మాలిక్ బిన్ ఔస్ బిన్ 'హదసా'న్ కథనం: 'ఉమర్ (ర) ఒకసారి ఇటువంటి పైల' ధనాన్ని గురించి ప్రస్తావిస్తూ మాలీ ఒక ఎక్కువ హక్కు గలవారని, ఒకరు మరొకరి కంటే అధిక హక్కుగలవారని ఎంతమాత్రం కాదు. ఖుర్రాన్ ప్రకారం, ప్రవక్త (స) పంచే విధానాన్నిబట్టి మా కోసం కొన్ని రకాలు, కొన్ని స్థానాలు ఉన్నాయి. వారిలో అందరి కంటే ముందు ఇస్లామ్ స్వీకరించిన వ్యక్తి, వీరోచితంగా పోరాడే వ్యక్తి, భార్యపిల్లలు గల వ్యక్తి.¹⁰⁰ (అబూ దావూద్)

100) వివరణ-4060: అంటే అందరికంటే ముందు ఇస్లామ్ స్వీకరించిన వ్యక్తిని దృష్టిలో పెట్టుకోవటం జరుగుతుంది. ఆ తరువాత ఇస్లామీయ వ్యాప్తికి వీరోచితంగా పోరాడే వ్యక్తిని దృష్టిలో పెట్టుకోవటం జరుగుతుంది. ఆ తరువాత భార్య బిడ్డలు ఉన్న వ్యక్తిని కూడా దృష్టిలో పెట్టుకోవడం

(۴۰۶۱ - [۷]) (لم تتم دراسته) (۱۱۸۹/۲)

وَعَنْهُ قَالَ: قَرَأَ عَمْرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: (إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ) حَتَّى بَلَغَ (عَلِيمٌ حَكِيمٌ ؛ ۹:۶۰) فَقَالَ: هَذِهِ لِهَؤُلَاءِ. ثُمَّ قَرَأَ (وَالْعَلَمُوا أَنَّ مَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ) حَتَّى بَلَغَ (وَابْنِ السَّبِيلِ؛ ۸:۴۱) ثُمَّ قَالَ: هَذِهِ لِهَؤُلَاءِ. ثُمَّ قَرَأَ (مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى) حَتَّى بَلَغَ (لِلْفُقَرَاءِ؛ ۵۹:۷) ثُمَّ قَرَأَ (وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ؛ ۵۹:۱۰) ثُمَّ قَالَ: هَذِهِ اسْتَوْعَبَتِ الْمُسْلِمِينَ عَامَةً فَلَيْزَ عِنْدَ قَلِيلٍ يَتَيْنِ الرَّاغِبِ وَهُوَ بِسَرِّهِ جَمِيرٌ نَصِيْبُهُ مِنْهَا لَمْ يَعْرِقْ فِيهَا جَبِيْنُهُ. رَوَاهُ فِي شَرْحِ السَّنَةِ.

4061. (7) [2/1189-అపరిశోధితం]

మాలిక్ బిన్ ఔస్ కథనం: ఉమర్ (ర) "ఇన్ను మస్సద్ఖాతు లిల్ ఫుఖరాయి వల్ ముహజిరీన" నుండి "అలీమున్ హాకీమ్," (అత్ తౌబహ్, 9:60) వరకు పరించి, 'జకాత్ వీరి కొరకే అని పలికిన తర్వాత, "వ అ'అలము నుండి ఇబ్నుస్సబీల్ (అల్ అన్సాల్, 8:41), వరకు పరించి యుద్ధ ధనం వీరి కొరకే అని పరించి, ఆ తరువాత, "మా అఫా" అల్లాహ్ నుండి 'అదిహిమ్" (అల్ హప్ర, 59:6-10), వరకు. 'ఇది పైల' ధనం, ఇది ముస్లిము లందరికీ లభిస్తుంది, ఈ ఆయతు ద్వారా అందరూ హక్కు గలవారు. ఒకవేళ నేను బ్రతికుంటే బిన్ 'హమీర్ ప్రాంతంలో ఉన్న ఒంటిల, గొర్రెల కాపరులకు ఇంకా నుదుటిపై చెమట రానివారికి కూడా వంతు లభిస్తుంది,' అని అన్నారు.¹⁰¹ (షరహు సున్నహ్)

జరుగు తుంది. ఇందులో అందరికీ వంతులు ఉన్నాయి. కాని వారి అవసరం మేరకు హెచ్చుతగ్గులు సాధ్యం. ఇవన్నీ ఖుర్ఆన్ ఆయతుల ద్వారా తెలుస్తుంది. 101) వివరణ-4061: అంటే అందరికంటే ముందు ఇస్లామ్ స్వీకరించిన వ్యక్తిని దృష్టిలో పెట్టుకోవటం జరుగుతుంది. ఆ తరువాత ఇస్లామీయ వ్యాప్తికి వీరిచింతగా పోరాడే వ్యక్తిని దృష్టిలో పెట్టుకోవటం జరుగుతుంది. ఆ తరువాత భార్య బిడ్డలు ఉన్న వ్యక్తిని కూడా దృష్టిలో పెట్టుకోవడం జరుగు తుంది. ఇందులో అందరికీ వంతులు ఉన్నాయి. కాని వారి అవసరం మేరకు హెచ్చుతగ్గులు సాధ్యం. ఇవన్నీ ఖుర్ఆన్ ఆయతుల ద్వారా తెలుస్తుంది.

"నిశ్చయంగా దానాలు ('సదఖాత్) కేవలం యాచించే నిరు పేదలకు మరియు యాచించని పేదవారికి, ('జకాత్) వ్యవహారాలపై నియుక్తులైన వారికి మరియు ఎవరి హృదయాలనైతే (ఇస్లాంవైపుకు) ఆకర్షించవలసి ఉందో వారికి, బానిసల విముక్తి కొరకు, ఋణ గ్రస్తులైన వారికొరకు, అల్లాహ్ మార్గంలో (పోయే వారి కొరకు) మరియు బాటసారులకొరకు. ఇది అల్లాహ్ నిర్ణయించిన ఒకవిధి. మరియు అల్లాహ్ సర్వజ్ఞుడు, మహా వివేకవంతుడు." (అల్తౌబహ్, 9:60)

మరోచోట ఇలా ఆదేశించడం జరిగింది:

"అల్లాహ్ మార్గంలో నిమగ్నులైన కారణంగా (తమ జీవనోపాధి కొరకు) భూమిలో తిరిగే అవకాశం లేక లేమికి గురిఅయ్యే పేదవారు (ధనసహాయానికి అర్హులు). ఎరుగని మనిషి వారి అడగకపోవటాన్ని చూసి, వారు ధన వంతులని భావించవచ్చు! (కాని) వారి ముఖ చిహ్నాలు చూసి నీవు వారిని గుర్తించ గలవు. వారు ప్రజలను పట్టుబట్టి అడిగేవారు కారు..." ఆత్మ గౌరవం వల్ల ప్రజల ముందు చేయిచాపరు. వీరే అసలైన పేదలు. 1. ఫఖీర్ అంటే ఏమీ లేనివాడు అక్కరగలవాడు. 2. మిస్కీన్ అంటే అవసరానికి తగ్గుట్టు లేనివాడు. ప్రవక్త (స) అడుక్కుంటూ తిరిగేవారు మిస్ కీన్ కారని, మిస్కీన్ అంటే తన అవసరానికి తగ్గుట్టు లేనివాడు, తన అవసరాన్ని ఇతరుల ముందు చెప్పుకోలేని వాడు. ఇటువంటి వాడే అర్హుడు. 3. 'ఆమిలీన్ అంటే 'జకాత్ ధనాన్ని వసూలు చేసే అధికారులు, సేవకులు అంటే వీరికి జీతాలు ఈ ధనంలో నుండి ఇవ్వ వచ్చును. 4. ప్రోత్సాహకాలు: వీరిలో అనేకమంది ఉన్నారు. ఇంకా ముస్లిములు కాలేదు, కాని ఇస్లామ్ వైపు మొగ్గుచూపు తున్నారు. మరికొందరు ఇస్లామ్ స్వీకరించారు కాని కొంత బలహీనత ఉన్నవారు. వీరికి ఇస్లా ఉండాలి. దీని ద్వారా వీరు స్థిరత్వాన్ని పొందుతారు. 5. బానిసలను విడిపించ డానికి, ఖైదీలను విడిపించ టానికి ఈ ధనాన్ని ఉపయోగించ వచ్చును. 6. రుణగ్రస్తులకు కూడా ఈ ధనాన్ని ఇవ్వవచ్చును. 7. దైవ మార్గంలో జిహాద్, జిహాద్ అవసరాలకు. 8. ప్రయాణీ కులకు అంటే ప్రయాణంలో నష్టం వాటిల్లినందున, ధనవంతు డైనా తొందరగా తెప్పించలేని స్థితి ఉన్నవాడు. ఈ 8 రకాల మార్గాల గురించి ఉమర్ (ర) సూచించారు.

(۱۱۹۰/۲) [۸] - ۴۰۶۲

وَعَنْهُ قَالَ: كَانَ فَيْمًا احْتَجَّ فِيهِ عَمْرُؤُا قَالَ: كَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثُ صَفَائَا بَنُو النَّضِيرِ وَ خَبِيرٌ وَ فَتَاكٌ فَأَمَّا بَنُو النَّضِيرِ فَكَانَتْ حُبْسًا لِلْوَأْنِيَةِ وَأَمَّا فَتَاكٌ فَكَانَتْ حُبْسًا لِبَنَاءِ السَّبِيلِ وَأَمَّا خَبِيرٌ فَجَزَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ: جَزَأَيْنِ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ وَجَزَأٌ ثَقَفَةً لَأَهْلِهِ فَمَا فَضَلَ عَنْ ثَقَفَةِ أَهْلِهِ جَعَلَهُ بَيْنَ فُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

4062. (8) [2/1190-అపరిశోధితం]

మాలిక్ బిన్ ఔస్ కథనం: ప్రవక్త (స)కు ఈ మూడు ఆదాయాలు ఉండేవి. 1. బనూ న'దీర్ 2. 'ఖైబర్ 3. పదక్. 'ఉమర్ (ర) ఈ మూడు ఆదాయాల నుండి 'అలీ (ర)ను, 'అబ్బాస్ (ర)ను ఏం కోరారంటే బనూ న'దీర్ భూమి మొదలైన వాటి నుండి వచ్చే రాబడి ద్వారా ప్రవక్త (స) వద్దకు వచ్చే అతిథులకు, యుద్ధసామగ్రికి వినియోగించబడేది. మరియు 'ఖైబర్ రాబడిని ప్రవక్త (స) మూడు భాగాలుగా విభజించారు. రెండు వంతులను ముస్లిములపై ఖర్చుచేసే వారు. ఒక వంతు తన భార్యబిడ్డలపై ఖర్చుచేసేవారు. మిగిలినది ముహజిరీలపై, అవసరార్థాలపై ఖర్చుచేసే వారు.¹⁰² (అబూ దావూద్)

మరియు ఎవరైతే ఆత్మలోభంనుండి రక్షింపబడతారో! అలాంటి వారు, వారే! సాఫల్యం పొందేవారు. మరియు ఎవరైతే వారి తరువాత వచ్చారో! వారికి అందులో హక్కు ఉంది. వారు ఇలా అంటారు: "ఓ మా ప్రభూ! మమ్మల్ని మరియు మాకంటే ముందు విశ్వసించిన మా సోదరులను క్షమించు. మరియు మా హృదయాలలో విశ్వాసుల పట్ల ద్వేషాన్ని కలిగించకు. ఓ మా ప్రభూ! నిశ్చయంగా, నీవు చాలా కనికరించే వాడవు, అపార కరుణా ప్రదాతవు!" (అలీ 'హమీర్, 59:6-10)

102) వివరణ-4062: 'సఫాయా' 'సఫియ్యకు బహు వచనం. అంటే యుద్ధ ధనం నుండి ఇమాము తీసి తనకోసం ప్రత్యేకించుకున్న వస్తువు. ఇది కేవలం ప్రవక్త(స) కొరకే ప్రత్యేకం. ప్రవక్త (స) తర్వాత ఎవరికీ ధర్మసమ్మతం కాదు. ప్రవక్త (స) 'సఫాయా' రాబడిని దైవాదేశానుసారం ఆయుధాల కోసం, ప్రయాణీకుల సహాయార్థం, నిరుపేదల సహాయం కొరకు ఇంకా తన భార్యబిడ్డల పోషణ కోసం ఖర్చు పెట్టేవారు. ప్రవక్త (స) చెందిన తర్వాత ఇది దైవమార్గంలోనికి అంకితం చేసారు. 'హదీసు'లో మా తరక్వాహు సదఖతున్ అంటే ప్రవక్త (స) వదిలి వెళ్ళిన ఆస్తిఅంతా దైవమార్గానికి చెందినది,

"మరియు మీ విజయధనంలో నిశ్చయంగా, అయిదవ భాగం, అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తకు మరియు (అతని) దగ్గరి బంధువులకు మరియు అనాథులకు మరియు యాచించని పేద వారికి మరియు ప్రయాణీకులకు ఉందని తెలుసుకోండి." (అలీ అన్వాల్, 8:41)

అంటే ఈ యుద్ధ ధనంలో నుండి ఐదవ వంతు అల్లాహ్, ఆయన ప్రవక్త. ఇంకా ప్రవక్త దగ్గరి బంధువులది, అనాథులది, పేదవారిది, ప్రయాణీకులది. మిగిలిన 4 వంతులు ముజాహిదీన్లది. 'ఉమర్ (ర) ఈ వంతుల గురించే సూచించారు,

మూడవది సూరహ్ హమీర్ లోనిది. "మరియు అల్లాహ్ తన ప్రవక్తకు, వారి నుండి ఇప్పించిన ఫయ్/అ కొరకు, మీరు గుర్రాలను గానీ ఒంటెలను గానీ పరిగెత్తించ లేదు. కాని అల్లాహ్ తాను కోరినవారిపై, తన సందేశపారునికి ఆధిక్యత నొసంగుతాడు. మరియు అల్లాహ్ ప్రతిదీ చేయగల సమర్థుడు. అల్లాహ్ తన ప్రవక్తకు ఆ నగర వాసుల నుండి ఇప్పించిన దానిలో (ఫయ్/అలో), అల్లాహ్కు మరియు ఆయన ప్రవక్తకు మరియు అతని దగ్గరి బంధువులకు మరియు అనాథులకు మరియు పేదలకు మరియు బాట సారులకు హక్కు ఉంది. అది మీలో ధనవంతులైన వారి మధ్యనే తిరగకుండా ఉండటానికి, ఇలా నిర్ణయించబడింది. మరియు ప్రవక్త మీకు ఇచ్చిన దానిని తీసుకోండి మరియు అతను మీకు నిషేధించిన దానికి దూరంగా ఉండండి. అల్లాహ్ పట్ల భయ భక్తులు కలిగి ఉండండి. నిశ్చయంగా, అల్లాహ్ శిక్షించటంలో చాలా కఠినుడు. (దానిలో నుండి కొంత భాగంపై) తమ ఇంట్ల నుండి మరియు తమ ఆస్తిపాస్తుల నుండి వెడలగొట్టబడి, వలస వచ్చిన (ముహజిరీలకు) పేద వారికి కూడా హక్కు ఉంది. వారు అల్లాహ్ అనుగ్రహాన్ని మరియు ఆయన ప్రసన్నతను కోరు తున్నారు. మరియు వారు అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తకు సహాయంచేస్తున్నారు. ఇలాంటి వారు, వీరే సత్వవంతులు. మరియు ఎవరైతే - ఈ (వలస వచ్చిన వారు) రాకప్రార్థమే - విశ్వసించి వలస కేంద్రం (మదీనాహ్)లో నివసిస్తూ ఉండేవారో! వారికి కూడా హక్కు ఉంది. వారు తమవద్దకు వలస వచ్చిన వారిని ప్రేమిస్తారు. మరియు వారు (వలస వచ్చిన) వారికి ఏదీ ఇవ్వబడినా! దాని అవసరం తమకు ఉన్నట్లు భావించరు. మరియు తమకు అవసరమున్నా వారికి తమ సొంత (అవసరాల) మీద ప్రాధాన్యతనిస్తారు.

వారసత్వ సంపదగా పంచబడదు అని ఉంది. ప్రవక్త(స) మరణించిన తరువాత వారసులకు ఏమీ దక్కలేదు. చిన్నాన్న 'అబ్బాస్(ర), కూతురు ఫాతిమా(ర) తరపున 'అలీ(ర) ఆస్తికేసం నిలబడ్డారు. దీని తీర్పుకోసం అబూ బకర్ (ర) న్యాయస్థానంలోనికి వెళ్ళారు. అనంతరం అబూ బకర్(ర) పై 'హదీసు' ప్రకారం దాన్ని ఆస్తిగా పంచలేదు. వాళ్ళు తిరిగి వెళ్ళిపోయారు. అబూ బకర్ (ర) మరణానంతరం 'ఉమర్ (ర) ఖలీఫహ్ న్యాయ స్థానంలో మళ్ళీ ఆస్తిపంపకం గురించి కేసు పెట్టు కున్నారు. దానికి 'ఉమర్ (ర) సాక్ష్యాధారాలను పేర్కొంటూ, వారికి వివరిస్తూ ఈ ఆస్తుల రాబడిని ప్రవక్త (స) తన జీవితంలో విధంగా ఖర్చుచేసే వారని, ఒకవేళ మీరు కూడా అదేవిధంగా ఖర్చుచేయగలిగితే మీరూ వీటికి బాధ్యులు కాగలరని లేకపోతే లేదని వివరించారు. సీరతున్నబీ 1వ భాగంలో ఇలా ఉంది, 'ఖైబర్ భూమి రెండు వంతులుగా చేయటం జరిగింది. ఒక భాగాన్ని 'ఖజానహ్, ఆతిథ్యం, రాయబారులకోసం మొదలైన ఖర్చులకోసం ప్రత్యేకించబడింది. మిగిలిన సగభాగం ఈ యుద్ధంలో పాల్గొన్నవారికి సమానంగా పంచిపెట్టటం జరిగింది. మొత్తం సైన్యం 1400. 200మంది వాహనాలు కలిగి ఉన్నవారు, వాహనం వెంట ఉన్నవారికి రెండు వంతులు, కాలినడకన ఉన్నవారికి ఒకవంతు లభించేది. ఈ ప్రకారంగా మొత్తం సైన్యం 1800. అందు వల్ల యుద్ధ ధనాన్ని 1800 భాగాలుగా చేయటం జరి గింది. ప్రతి సైనికుడికి ఒకవంతు లభించింది. ప్రవక్త (స)కు కూడా అందరిలా ఒకేవంతు లభించింది.

అసహ్వాస్నియర్ లో ఇలా ఉంది, ఫదక్ ప్రజలకు ఈ విషయం తెలిసిన వెంటనే వారు సంతి కుదుర్చు కున్నారు. ఎందు కంటే ఇక్కడకు సైన్యం రావటంగాని యుద్ధం గాని జరగలేదు. అందువల్ల వ్యవహార మంతా ప్రవక్త(స) చూసు కున్నారు. ఫదక్ వ్యవహారం సగం భూమిపై ఒప్పందం జరిగింది. అంటే ఫదక్ కు చెందిన సగం భూమి ఫదక్ ప్రజలకు, సగం భూమి ప్రవక్త(స)కు లభించింది. 'ఉమర్(ర) యూదులను హిజాజ్ నుండి బహిష్కరించినపుడు వారికి భూముల విలువను ఇవ్వ లేదు. కాని ఫదక్ వారికి సగంభూముల ధర చెల్లించారు. ఏది ఏమైనా ఖైబర్, ఫదక్, బనూ న"జీర్ మొదలైన భూములను ఇస్లామీయ సైన్యంలో పంచివేసారు.

అబూదావూద్ లో బిప్ర బిన్ యసార్ ద్వారా ఇలా ఉల్లేఖన ఉంది, 'ఖైబర్ భూములన్నిటినీ 36 భాగాలుగా చేయటం జరిగింది. ప్రతిభాగంలో 100 వంతులు

నిర్ణయించటం జరిగింది. ఇంకా వాటినుండి 18భాగాలను పేరుచేయటం జరిగింది. అంటే వాటిని పంచకుండా రాయబారుల కోసం, ప్రతినిధులకోసం, ఇంకా ఇతర జాతీయ ప్రయోజనాలకోసం భద్రపరచి ఉంచటం జరిగింది. మిగిలిన 18భాగాలను పంచటం జరిగింది. ఇబ్నీ పిహాబ్ ప్రకారం కేవలం హుదైబియల్ పాల్గొన్నవారిలో పంచటం జరిగింది. వారిలో అక్కడ ఉన్నవారిని, అనుమతితో పనిమీద వెళ్ళినవారిని అందరినీ విశాలహృదయంతో పంచటం జరిగింది.

చరిత్రకారులు పేర్కొన్నట్లు హుదైబియవారిలో కేవలం జాబీర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (ర) ఖైబర్ పోలేదు. కాని అతనికి వంతు ఇవ్వటం జరిగింది.

పంచకుండా ఉంచబడిన భాగాల్లో అల్ కుత్బహ్, అల్ వలీహ్, అస్సలాలిమ్ మొదలైనవాటికి చెందిన భూములు ఉన్నాయి. పంచబడిన భూముల్లో అయ్ షఖ్, అన్నతాత్ మొదలైన వాటికి చెందిన భూములు ఉన్నాయి.

ఇప్పుడు ఆ 18భాగాలను ఎలాపంచటం జరిగింది అనేదాని గురించి అనేక ఉల్లేఖనాలు ఉన్నాయి. సరైన విషయం ఏమి టంటే, మొత్తం సైన్యం 1400మంది. 14 భాగాలు వారివి. ఎందు కంటే ఒకభాగంలో 100వంతులు ఉండేవి. 200 మంది గుర్రపు స్వారిలు ఉన్నారు. వీరిలో ప్రతిఒక్కరికి 2 భాగాలు లభించాలి. ఈవిధంగా 18 భాగాలు పూర్తయ్యాయి.

అబూ బకర్ (ర) మరియు 'ఉమర్ (ర) ఫదక్ మరియు 'ఖైబర్, బనూ నదీర్ లకు చెందిన భూములను పంచలేదు. ఎందు కంటే, ప్రవక్త(స) దైవమార్గంలో దానం చేయటం వల్ల అవి ప్రవక్త(స) యాజమాన్యం నుండి తొలగి పోయాయి.

బుఖారీ, ముస్లిమ్ లలో ఇలా ఉంది, 'అబ్బాస్(ర) మరియు 'అలీ(ర) ఆస్తి తీసుకోవటానికి వచ్చారు. అప్పుడు అబూ బకర్ (ర) ఈ 'హదీసు'ను ప్రస్తావిస్తూ ప్రవక్త(స): "నహ్ను మఅషిరుల్ అంబియాఇ లా నరిసు" వలా నూరసు" మా తరక్కాహు ఫహువ సదఖతున్." - 'మేము ప్రవక్తలం, ఒకరి ధనానికి మేము వారసులం కాము, మా ధనానికి మరొకరు వారసులు కారు, మేము వదలివెళ్ళినది సదఖహ్ అవుతుంది." అది పేదలకు, అగత్యపరులకు చెందుతుంది. అదే విధంగా ఈ 'హదీసు'ను ఆధారంగా చేసుకొని అబూ బకర్ (ర) ఫాతిమా(ర) కు ప్రవక్త(స) ఆస్తిని ఇవ్వ లేదు. 'ఉమర్ (ర) కూడా తన పరిపాలనా కాలంలో

మూడవ విభాగం الْفَصْلُ الثَّالِثُ

(۴۰۶۳ - ۹) [لم تتم دراسته) (۱۹۰/۲)

عَنِ الْمُعِيزَةِ قَالَتْ: إِنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ جَمَعَ بَنِي مَرْوَانَ جَيْنَ اسْتَخْلَفَ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَهُ فَذَكٌ فَكَانَ يُنْفِقُ مِنْهَا وَيَعُوذُ مِنْهَا عَلَى صَغِيرِ بَنِي هَالِمْ وَيَرْجُو مِنْهَا أَيْمَهُمْ وَإِنَّ فَاطِمَةَ سَأَلَتْهُ أَنْ يَجْعَلَ لَهَا فَاقِي فَكَانَتْ كَذَلِكَ فِي حَيَاتِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَيَاتِهِ حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ فَلَمَّا وَلَّى أَبُو بَكْرٍ عَمِلَ فِيهَا بِمَا عَمِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَيَاتِهِ حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ فَلَمَّا أَنْ وَلَّى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَمِلَ فِيهَا بِمِثْلِ مَا عَمِلَ حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ ثُمَّ اقْتَطَعَهَا

مَرْوَانَ ثُمَّ صَارَتْ لِعُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَرَأَيْتُ أُمًّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاطِمَةَ لَيْسَ لِي بِحَقٍّ وَلِيَّيْ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي رَدَدْتُهَا عَلَى مَا كَانَتْ. يَغْنِي عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ.

4063. (9) [2/1190-అపరిశోధితం]

ముగిరహ్ (ర) కథనం: 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్'అజీజ్' 'ఖలీఫహ్ అయిన తర్వాత, సింహాసనంపై కూర్చోగానే మర్వాన్ కుమారులను పిలిచి, ఒకచోట చేర్చి, షదక్ భూమి కేవలం ప్రవక్త (స)కు చెందినదని, ఆ భూమి నుండి రాబడి ద్వారా ప్రవక్త (స) బనూ హాషిమ్, ఇతర రుణగ్రస్తులపై ఖర్చుచేసే వారని, ఇంకా వారి వితంతువులకు, అనాథులకు వివాహం చేసేవారు. ఇంకా పేదలకు, అక్కర గలవారికి సహాయం చేసేవారు. ఫాతిమహ్ (ర) అందులో నుండి ప్రవక్త (స)ను కోరగా ప్రవక్త (స) ఇవ్వలేదు. ప్రవక్త (స) కాలంలో ఆ భూమి రాబడి రుణగ్రస్తులపై, అనాథులపై, పేదలపై ఖర్చు చేయబడేది. చివరికి ప్రవక్త (స) ఈ లోకం నుండి పరమ పదించారు. ఈ భూమి ఒకరి తర్వాత ఒకరి ఖలీఫాల చేతుల్లోకి వచ్చింది. వీరు కూడా ప్రవక్త (స) పద్ధతి ప్రకారమే చేసే వారు. ఆ తరువాత ఆ భూమి మర్వాన్ అధీనంలోనికి వచ్చింది. ఆ తర్వాత మర్వాన్ వారసులు వారసత్వ సంపదగా దాన్ని ఆక్రమించుకున్నారు. దాన్ని విభజించి తమ తమ వంతులుగా తీసుకున్నారు. మర్వాన్ మరణానంతరం ఈ భూమి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్'అజీజ్' అధీనంలోకి వచ్చింది. ఏ భూమినైతే ప్రవక్త (స) తన కుమార్తెకు కూడా ఇవ్వలేదో, దానిపై ఎవరికి ఎటువంటి హక్కులేదు. నేను మీకు సాక్షులుగా పెట్టి ఈ భూములను ప్రవక్త (స) కాలంలో ఏ స్థితిలో ఉండేవో ఆ స్థితిలోనే వదిలిపెడుతున్నాను. ఇవి అల్లాహ్ (త)కు చెందినవి. దీనికి ఎవరూ యజమానులు కారు" అని అన్నారు.¹⁰³ (అబూ దావూద్)

కేవలం బాధ్యతలు నిర్వర్తించడానికి దీన్ని వారికి అప్పగించారు. దాన్ని వారు పంచాలని ప్రయత్నించారు. కాని 'ఉమర్ (ర) దానికి అనుమతి ఇవ్వలేదు. ఎందుకంటే ఇది ఆస్తికాదు. దాని బాధ్యతలు వారికి అప్పగించడం జరిగింది. వారు ప్రవక్త (స) దాని రాబడిని ఖర్చు చేసే విషయాల్లో వినియోగించాలని.

'అలీ(ర) మరియు 'అబ్బాస్(ర) లకు ఈ 'హదీసు' గురించి తెలిసి ఉండి, మరెందుకు పంచటానికి పట్టుపట్టారు అనే ప్రశ్నవస్తుంది. అయితే బాధ్యతా పరంగా పంచబడి, ప్రతివక్త తన బాధ్యతలు నిర్వర్తించాలని వారి అభిప్రాయం. కాని భవిష్యత్తులో ప్రజలు దాన్ని ఆస్తిగా భావించే భయం ఉండడం వల్ల పంపకాలు చేయలేదు.

అనంతరం 'అలీ (ర), 'అబ్బాస్(ర), ఫాతిమహ్ (ర) ఈ 'హదీసు'ను విని మౌనం పోయారు. తరువాత 'అలీ (ర) మరియు 'హసన్ 'హుసైన్ లు కూడా తమ పరిపాలనా కాలంలో దాన్ని పంచలేదు. అల్లాహ్(త) వారి పట్ల, వారు అల్లాహ్ (త) పట్ల సంతృప్తి చెందారు. కాని పియాలు ఎల్లప్పుడూ అబూ బకర్(ర)కు, 'ఉమర్(ర)కు, 'ఉస్మాన్(ర) కు, ఇంకా ఇతర ప్రవక్త (స) అనుచరులకు వ్యతిరేకంగా బాణాలు సంధిస్తుంటారు. అంత కన్నా అధికంగా ప్రవర్తనూ, ఇప్పుడు దాన్ని విశ్వాస భాగంగా భావిస్తున్నారు. 'ఖులఫాయ్ రాషిదీన్ మరియు ఇతర అ'స్సార్, ముహాజిర్ల ప్రత్యేకతలు ఖుర్రాన్, 'హదీసు'లు మరియు ఇజ్మాల ద్వారా నిరూపించబడి ఉన్నాయి. మనం వాటిని గురించి వ్రాస్తే ఒకపద్ధత పుస్తకం తయారవుతుంది. ఇంకా వివరాలు కోరేవారు ఇ'జ్జాలతుల్ 'ఖులఫా, మిన్తాజుస్సున్నహ్ మొదలైన పుస్తకాలు చదవగలరు. అల్లాహ్ (త) మనందరికీ రుజుమాగ్గంపై నడిచే భాగ్యం ప్రసాదించుగాక.ఆమీన్!

103) వివరణ-4063: ఇతను 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ బిన్ మర్వాన్ బిన్ 'హాకమ్ బిన్ అల్ 'ఆస్ బిన్ 'ఉమయ్యహ్ బిన్ 'అబ్దె షమ్స్. ఇతడు చాలా న్యాయశీలుడు. ధర్మపరా యణుడు, ఇతని తల్లి 'ఉమర్ (ర) కుటుంబానికి చెందినది. ఇతడు దైవభక్తి, సత్యతలో అబూ బకర్(ర)ను, ధర్మం, న్యాయంలో 'ఉమర్(ర)ను, సిగ్గు, బిడియంలో 'ఉస్మాన్ (ర)ను, దైవాదేశాల పాల

నలో 'అలీ (ర) ను పోలి ఉండే వాడు. చాలా దైవభక్తి, దైవభీతి గలవాడు. ఇతడు ధర్మంగా న్యాయంగా పరిపాలించే వాడు. ఇతడు సాధించిన ఘనకార్యాలు సూర్య చంద్రాదులు ఉన్నంతవరకు ప్రజల హృదయాల్లో నిలిచి ఉంటాయి. ఇతని జీవితాన్ని సూక్ష్మ దృష్టితో పరిశీలిస్తే ఒక పెద్ద గ్రంథం తయారవుతుంది.

'అరబీ, పారసీ, ఉర్దూలో ఇతని జీవిత చరిత్రను అనువదించడం జరిగింది. అందులో అతని జాతీయ, ధార్మిక సేవలు పేర్కొనబడి ఉన్నాయి. వీటిలో ఒక్క విషయం గురించి మేము సూచిస్తున్నాము. దాని ద్వారా ఇతర విషయాలగురించి కూడా మీరు తెలుసుకోగలరు. ఎల్లప్పుడూ అతడు 'ఖలీఫాల పాలనను మరల స్థాపించాలని, ప్రవక్త(స) సాంప్రదాయాన్ని పునరుద్ధరించాలని, అధర్మాన్ని, దుర్మార్గాన్ని రూపుమాపాలని, న్యాయమైన, ధర్మమైన పరిపాలన వ్యాపింపజేయాలని కృషి ప్రయత్నాలు చేసేవారు. కితాబు తాబీయాన్ 328వ పేజీలో 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ జీవిత విశేషాలను గురించి ఇలా ఉంది: ఈ దశకలను దాటిన అనంతరం పరిపాలనా బాధ్యతల వైపు శ్రద్ధ చూపారు. ఇతడి పరిపాలనా పద్ధతి ఖలీఫాల పరిపాలనకు భిన్నంగా ఉండేది. ఇందులో ఒక విప్లవాత్మకమైన మార్పు తీసుకురావాలన్నదే అతని ఉద్దేశం. అతడు రాజ్య అభివృద్ధి, అంటే విజయాల, పన్ను, భవనాలు మొదలైన వాటిపై శ్రద్ధ చూపలేదు. కానీ 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ ప్రమాదాలకు భయపడకుండా విప్లవాత్మకమైన మార్పు తీసుకు వచ్చారు.

ఇందులో అన్నిటికన్నా ముందు అన్నిటికంటే సున్నితమైనది ప్రజల ధనసంపదలు తిరిగి ఇప్పించటం. వీటిని 'ఉమర్ కుటుంబం అధర్మంగా దోచుకొని తమ ఆస్తుల్లో కలుపుకుంది. కానీ అన్నిటికంటే ముందు 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ ఈ పుణ్యకార్యాన్ని పూర్తిచేసారు. అందరికంటే ముందు తన, తన కుటుంబం నుండి ప్రారంభించారు. అప్పుడు కొందరు ఆపులు, 'ఈ ధన సంపదలన్నీ తిరిగి ఇచ్చివేస్తే, మన సంతానానికి ఏం మిగుల్చుతాం,' అనే అభిప్రాయం వ్యక్తం చేసారు. దానికతను, 'అల్లాహ్ (త)కు వదలివేద్దాం' అని సమాధానం ఇచ్చారు.

ఆతరువాత వంశ సభ్యులందరినీ ఒకచోట చేర్చి, ఇలా ప్రసంగించారు. "ఓ బనీ మర్వాన్ ప్రజలారా, మీకు గౌరవం, ధనసంపదలు చాలా అధికంగా లభించాయి. ముస్లిములకు చెందిన సగం లేదా మూడులో రెండు వంతుల ధనం మీ అధీనంలోనే ఉంది" అని అన్నారు. ప్రజలు వెంటనే గ్రహించి, సమాధానంగా దైవసాక్షి, మా కంఠంలో ప్రాణం ఉండగా ఇది జరగని పని, దైవసాక్షి, మేము మా తాతముతాతలను తప్పుపట్టము. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ తమ పూర్వీకుల కార్యాలను తప్పుగా భావించరు, ఇంకా 'తమ సంతానాన్ని దారిద్ర్యానికి గురిచేయరు,' అని అన్నారు. దానికి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్, 'అల్లాహ్ సాక్షి, ఒకవేళ మీరు ఈ విషయంలో నాతో సహకరించకపోతే, నేను మిమ్మల్ని నీచ అవమానానికి గురిచేస్తాను, నా దగ్గరి నుండి వెళ్ళిపోండి,' అని అన్నారు.

ఆ తరువాత సామాన్య ముస్లిములందరినీ మస్జిద్ లో చేర్చి, వారు అంటే బనీ 'ఉమయ్య వారు మాకు చాలా ఆస్తులు పాస్తులు ఇచ్చారు. కానీ అల్లాహ్ సాక్షి, వాస్తవంగా వారికి ఇచ్చే హక్కుగానీ, మాకు తీసుకునే హక్కుగానీ లేదు. ఇప్పుడు నేను వాటిన్నిటినీ వాటి వాస్తవ యజమానులకు తిరిగి ఇచ్చివేస్తాను, అంతే కాదు దాన్ని నానుండి, నా వంశంనుండి ప్రారంభిస్తాను,' అని ప్రసంగించారు. వెంటనే ధ్వంస పత్రాలను తెప్పించి, ఒక్కొక్కటిగా వాటిని మజాహిమ్ చదువుతూఉంటే, 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ వాటిని కత్తెరించే వారు. ఈ వ్యవహారం ఉడయం నుండి జుహ్ సలాహ్ వరకు కొనసాగింది.

ఈ విధంగా తన మరియు తన వంశానికి చెందిన ఆస్తులను తిరిగి వాటి యజమానులకు అప్పగించారు. ఇంకా తనవద్ద ఒక్క వజ్రం కూడా ఉంచుకోలేదు. అతని భార్య పాతిమాహ్ వద్ద ఆమె తండ్రి 'అబ్దుల్ మలిక్ ఇచ్చిన ఒక వజ్రం ఉండేది. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ తన భార్యతో, 'దాన్ని ప్రజా నిధిలో చేర్చేమీ లేదా నన్ను వదలివేయ,' అని అన్నారు. భర్త విధేయురాలైన ఆమె వెంటనే దాన్ని ప్రజానిధిలో చేరవేసింది.

ఫదక్ సమస్య అన్నిటికంటే ప్రధానమైనదిగా మారింది. చాలా కాలంగా ఖలీఫాల మరియు అష్టాబైత్ ల మధ్య వివాదాస్ప దమైన సమస్యగా వస్తూవుంది. ఇప్పుడు అది 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ చేతిలోనికి వచ్చింది. దీనిపైనే అతని మరియు అతని కుటుంబ జీవనోపాధి ఆధారపడి ఉండేది. దీన్ని గురించి ప్రవక్త(స),

'ఖలీఫాల ఆచరణా విధానాన్ని పరిశీలించి, మర్వాన్ కుటుంబంతో ఘర్షణ కేవలం ప్రవక్త(స)కు చెందినదని, దాని రాబడి ప్రవక్త (స) తనకోసం, బనూ హాషిమ్ అవసరాలకోసం ఖర్చుచేసే వారని, స్వయంగా ఫాతిమహ్(ర) దాన్ని కోరినా ప్రవక్త(స) నిరాకరించారని, 'ఉమర్ (ర) పరిపాలనా కాలం వరకు ఇలాగే కొనసాగిందని, చివరికి మర్వాన్ దాన్ని తన ఆస్తిలో కలుపుకున్నాడని, చివరికి అది నా చేతిలోనికి వచ్చిందని, కాని ప్రవక్త (స) ఫాతిమహ్ కు ఇవ్వని దానిపై నాకు ఎలాంటి అధికారం లేదని, అందువల్ల నేను మీ అందరినీ సాక్ష్యంగా నిలబెట్టి, ప్రవక్త (స) కాలంలో ఘర్షణ ఏ స్థితిలో ఉండేదో ఆ స్థితికి మార్చివేస్తున్నాను' అని అన్నారు.(అబూ దావూద్ కితాబుల్లిరాజ్, వల్ అమారహ్ ఫీ 'సఫాయా రసూలిల్లాహి సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లమ్, తబఖాతు ఇబ్ను సల్ద, తబ్జిరహ్ 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్) తనకు, తన కుటుంబానికి చెందిన ఆస్తులను తిరిగి అప్పగించిన తరువాత, దోపిడీకి గురయిన ప్రజల ధనసంపదల సమస్యలను పరిష్కరించడం ప్రారంభించారు. అమీర్ ము'అవియ (ర) కాలం నుండి అప్పటి వరకు అన్యాయంగా దోచుకోబడిన ప్రజల ఆస్తులను, ధనసంపదలను తిరిగి ఇప్పించారు. మ'అవియ మరియు య'జీద్ ల వారసుల నుండి తీసుకొని వాటి యజమానులకు ఇప్పించారు. (ఇబ్ను సల్ద 5/252)

సిరియాతో పాటు రాజ్యంలోని అన్నీ ప్రాంతాల అధికారులకు ప్రజల నుండి అన్యాయంగా దోచుకోబడిన ధనసంపదలను తిరిగి ఇవ్వటం గురించి కఠినమైన ఆదేశాలు జారీచేసారు. ఇరాఖ్ లో దీని వల్ల ప్రభుత్వ ఖజానా ఖాళీ అయిపోయింది. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ కు దిమిష్క్ నుండి ప్రభుత్వ ఖర్చులకు ధనం పంపవలసివచ్చింది. (ఇబ్ను సల్ద 5వ భాగం)

ధనసంపదలు తిరిగి ఇచ్చే విషయం, సాక్ష్యాధారాల విషయం సులభతరం చేయబడ్డాయి. సాధారణమైన సాక్ష్యం ఇచ్చినా, ధనసంపదలు లభించేవి. మరణించిన వారి ధన సంపదలు వారి వారసులకు అప్పగించడం జరిగేది. ఈ పరంపర 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ మరణం వరకు కొన సాగింది. (ఇబ్ను సల్ద/5వ భాగం)

కుటుంబంవారి ఆగ్రహం: 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ తన కుటుంబానికి చెందినవారి ధనసంపదలనేకాదు, వారిని ప్రత్యేక పదవుల నుండి తొలగించి, వారి గర్వాహంకారాలను మట్టి పాలు చేసివేసారు.అందువల్ల

కుటుంబంలో అతనికి వ్యతిరేకంగా ఆగ్రహవేశాలు చెలరేగాయి. వారు అతన్ని పదవి నుండి తప్పించటానికి విశ్వప్రయత్నాలు చేసారు. అమ్మీ బిన్ వలీద్ తీవ్ర ఆగ్రహం వ్యక్తం చేస్తూ ఇలా ఉత్తరం వ్రాసారు. మీరు ఇంతకుముందు పాలకులపై నిందలు వేసారు. వారిపట్ల వారి సంతానంపట్ల వ్యతిరేక చర్యలకు పాల్పడ్డారు. మీరు ఖురైష్ ధనసంపదలను, ఆస్తులను అన్యాయంగా ప్రజానిధి లోనికి చేర్చి బదువుల హక్కులను కొల్లగొట్టారు. ఓ 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ అల్లాహ్ కు భయపడండి, మీరు ప్రజలపై అత్యాచారాలకు పాల్పడ్డారు, అధికార పీఠంపై మీరింకా కూర్చునేలేదు, తన కుటుంబంవారిపై అత్యాచారాలు చేయటం ప్రారంభించారు. ముహమ్మద్(స)కు అనేక ప్రత్యేకతలు ప్రసాదించి పంపిన ఆ అల్లాహ్ సాక్షి, మీరు మీ పరిపాలనలో పరిశ్రా సమయం, కష్టసమయం అంటూ దైవానికి దూరమయ్యారు. అందువల్ల మీరు మనోకాంక్షలను విడనాడండి. మీ పట్టు ఒక బలవంతు డైన, దూరదృష్టిగల శక్తి చేతిలో ఉందని గుర్తుంచుకోండి. ఆయన మిమ్మల్ని ఎంత మాత్రం వదలడు.

దీనికి సమాధానంగా 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ కూడా చాలా కఠినంగా సమాధానం ఇచ్చారు, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ చరిత్రలో పేర్కొనబడి ఉన్నాయి.

మర్వాన్ కుటుంబంవారు హిషామ్ ను తమ ప్రతినిధిగా చేసి ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ వద్దకు పంపారు. అతను వారి తరపున మర్వాన్ కుటుంబంవారు ఏమంటున్నారంటే, 'మీకు సంబంధించిన విషయాల్లో మీ ఇష్టంవచ్చినట్లు ప్రవర్తించండి. కాని గత పాలకులు వదలివెళ్ళిన విషయాలను యధాతథంగా కొనసాగనివ్వండి,' అని అన్నారు. దానికి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ సమాధానంగా ప్రశ్నిస్తూ, 'ఒకవేళ ఏదైనా విషయంలో రెండు దస్తావేజులు ఉంటే, అంటే ఒకటి ము'అవియహ్ కు చెందినది మరొకటి 'అబ్దుల్ మలిక్ కు చెందినది ఉంటే, మీరు దేన్ని అనుసరిస్తారు,' అని ప్రశ్నించారు. దానికి హిషామ్, 'పాతదాన్ని అనుసరిస్తాం' అని అన్నారు. అప్పుడు 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ సమాధానం ఇస్తూ దైవ గ్రంథాన్ని నేను పాత దస్తావేజుగా భావిస్తూ, నా అధికారంలో, నాపరిధిలో ఉన్నవాటిని, నా పరిపాలనా కాలానికి చెందినవైనా, అంతకుముందు పాలకుల కాలానికి చెందినవైనా దాని ప్రకారమే చర్యలు తీసుకుంటాను అని అన్నారు.

అదివిన్న స'యీద్ బిన్ 'ఖాలిద్, 'అమీర్ మీ పరిపాలనలో, మీ బాధ్యతలో ఉన్న వాటిని గురించి, న్యాయంగా ధర్మంగా తీర్పు చేయండి, కాని గత పాలకులు చేసిన నిర్ణయాల్లో జోక్యం చేసుకోకండి. ఇదే తమరికీ శ్రేయస్కరం,' అని అన్నారు.

అప్పుడు 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ అతనితో, "అల్లాహ్ సాక్షిగా నిన్ను నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను, 'ఒక వ్యక్తి, పెద్ద కొడుకులును, చిన్న కొడుకులను వదలి మరణించాడు. అనంతరం పెద్ద కొడుకులు బలవంతంగా దోచుకుంటే, చిన్నవారు సహాయం కోసం నీ వద్దకు వస్తే, నీవు ఏం చేస్తావు?" అని అన్నారు. దానికి స'యీద్ బిన్ 'ఖాలిద్, 'వారి హక్కులను తిరిగి ఇప్పిస్తాను,' అని అన్నారు. అప్పుడు 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ నేను చేస్తున్నదీ అదే. నా కంటే ముందు పాలకులు ప్రజలను తమ శక్తితో దోచు కున్నారు. వారి సహాయకులు కూడా వారిని అనుసరించారు. ఇప్పుడు నేను అధికార బాధ్యతలు చేపట్టిన తర్వాత, బలహీన ప్రజలు నావద్దకు వచ్చారు. అందువల్ల బలవంతుల నుండి బలహీనుల హక్కులను, ధనవంతుల నుండి పేదల హక్కులను తిరిగి ఇప్పించడం నాపై తప్పనిసరి విధి అయింది. (సీరతు 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్)

ఒకసారి మర్వాన్ కుటుంబమంతా, 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ వద్ద, గుమిగూడారు. అతని కుమారుడు 'అబ్దుల్ మలిక్ తో మాకు లోపలికి వెళ్ళడానికి అనుమతి ఇప్పించండి లేదా మీ తండ్రిగారితో అతనికంటే ముందు పాలకులు మాకు ఇచ్చి పుచ్చుకునేవారు, మమ్మల్ని గౌరవించేవారు. మీ తండ్రి గారు మమ్మల్ని బోత్తిగా తీసిపారేసారు,' అని చెప్పండి అని అన్నారు. 'అబ్దుల్ మలిక్ వెళ్ళి సందేశం అంద జేసారు. దానికి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ వారితో, 'ఒకవేళ నేను అవిధేయతకు పాల్పడితే, తీర్పుదనం నాటి శిక్షనుండి భయపడతాను అని చెప్పమని,' చెప్పారు. (సీరతు 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్)

స్వయంగా తనకుటుంబానికి తనవల్ల ఇబ్బంది కలిగింది. అవ్ జాయీ కథనం ప్రకారం 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ తన కుటుంబ సభ్యుల వేతనాలు ఆపివేసారు. అప్పుడు 'ఉత్బ్ బిన్ స'అద్, 'మీపై మా బంధుత్వ హక్కు ఉంది,' అని అన్నారు. దానికి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ సమాధనం ఇస్తూ, నా ధనంలో నుండి ఇవ్వటం సాధ్యంకాదు. ప్రజానిధి నుండి ఇంత కంటే అధికం ధర్మం కాదు. చివరి హద్దు బర్కుల్ గిమాద్

వాడి హక్కు ఉన్నట్టే. అల్లాహ్ సాక్షి ఒకవేళ ప్రపంచ ప్రజలందరూ మిమ్మల్ని సమర్థిస్తే, వారిపై దైవశిక్ష అవతరించు గాక అని అన్నారు. ఇటువంటి అనేక సంఘటనలు ఉన్నాయి. కాని వీటిలో ఏదీ అతన్ని ధర్మ సంస్థాపన నుండి ఆపలేక పోయింది.

దుర్మార్గ అధికారులపై తగిన చర్యలు: హక్కులు తిరిగి ఇప్పించిన తరువాత అధికారుల దుర్మార్గాలపట్ల సరైన చర్యలు తీసు కున్నారు. ఎందుకంటే, అధికారులు దీనికి బాగా అలవాటు పడి పోయారు. ఆయన ఆదేశంపై సుల్తామాన్ కాలంలోనే చాలా వరకు దీన్ని అరికట్టటం జరిగింది. కాని కొంత మాత్రం ఉండి పోయింది. 'ఉమవీ ప్రభుత్వంలో అందరికంటే 'హజ్జాజ్ కుటుంబం మరియు అతని అధికారులు దుర్మార్గులు. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ హజ్జాజ్ కుటుంబం వారిని దేశ బహిష్కరణ చేసి యమన్ వైపుకు పంపివేసారు. ఇంకా అక్కడి అధికారికి నేను నీవద్దకు అఖీల్ కుటుంబాన్ని పంపుతున్నాను, ఇది అరబ్బుల్లో నీచ కుటుంబం. వీరిని నీ ప్రాంతంలో అన్ని వైపుల వ్యాపింపజేయి అని ఉత్తరం వ్రాసారు. ఇంకా 'హజ్జాజ్ తెగకు చెందిన వారిని, అతని అధీనంలో పనిచేసిన అధికారులను ప్రభుత్వ వేతనాలు, సహాయాలు పొందకుండా చేసివేసారు.

'ఉమవీ పాలనలో అపార్థాలకు, అనుమానాలకు శిక్ష సమానంగా ఉండేది. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ దీన్ని పూర్తిగా తొలగించారు. మౌసీల్ లో దొంగతనాలు, దారిదోపిడీలు చాలా అధికంగా జరిగేవి. ఇక్కడి అధికారి యహ్వ గస్సానీ అనుమానంపైనైనా పట్టుకొని శిక్షించనంతవరకు ఇటువంటి సంఘటనలు ఆగవని ఉత్తరం వ్రాసారు. దానికి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ ఆదేశిస్తూ, 'ధార్మిక సాక్ష్యాధారాలపైనే విచారించండి, 'ఒకవేళ సత్యం వారిని సంస్కరించకలేకపోతే, అల్లాహ్ కూడా వారిని సంస్కరించడు,' అని ఉత్తరం వ్రాసారు. (తారిఖుల్ 'ఖులఫా /238)

అదేవిధంగా 'ఖురాసాన్ గవర్నర్ అయిన జరాహ్ బిన్ 'అబ్దుల్లాహ్ 'హకమ్ 'ఖురాసాన్ ప్రజలు చాలా మితిమీరి పోయారు. వారిని కొరడాలు, కరవాలాలు తప్ప మరేమీ సరిచేయలేవు, అమీర్ గారు దీన్ని సరైనదని భావిస్తే, అనుమ తించగలరు అని ఉత్తరం వ్రాసారు. సమాధానం వ్రాస్తూ, 'మీ ఉత్తరం అందినది, ఖురాసాన్ ప్రజలు చాలా మితిమీరి పోయారు. వారిని కొరడాలు, కరవాలాలు తప్ప మరేమీ సరి చేయ లేవు అనే నీ అభిప్రాయం ఎంతమాత్రం సరైనది కాదు. వారిని సత్యం, న్యాయం,

పన్ను సంస్కరణ విషయంలో 'అబ్దుల్ హమీద్ బిన్ 'అబ్దుల్ హమీద్ కు ఇలా ఆదేశం పంపారు, భూమిని పరిశీలించండి, బంజరు భూమిపై సాగుభూమి పన్ను, సాగు భూమిపై బంజరు భూమి పన్ను వేయకండి. బంజరు భూములను పరిశీలించండి, ఒకవేళ వాటిలో సాగుచేసే శక్తి ఉంటే వీలయినంత పన్ను తీసుకోండి, సాగుభూమిగా దాన్ని సంస్కరించండి. పంటలు పండని సాగు భూముల నుండి పన్ను వసూలు చేయకండి. కరవు కాటకాలకు గురయిన భూముల పన్నుల విషయంలో యజమానుల పట్ల సున్నితంగా వ్యవహరించండి. పన్నులో బంగారం ఉండ కూడదు, నాణేలు మరియు వెండి కరగించే వారి నుండి నౌరజ్, మహర్జాన్ కానుకలు, భూముల ప్లానులు, పెళ్ళి పన్నులు, ఇంటి పన్నులు, నికాహ్ పన్నులు తీసుకోకండి. ఇస్లామ్ సీక్రరించిన ముస్లిములపై ఎటువంటి పన్ను లేదు.

ప్రభుత్వ ఖజానాలో అధర్మ రాబడులన్నింటినీ అరికట్టారు.

రక్షణా వ్యవస్థ: రక్షణలో కట్టుదిట్టమైన ఏర్పాట్లు. ఒకసారి యమన్ ఖజానా నుండి ఒక్క దీనారు తక్కువ వచ్చింది. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్' అక్కడి ప్రభుత్వ 'ఖజానా అధి కారికి ఉత్తరం వ్రాస్తూ, 'నేను నీ నిజాయితీని అనుమానించటం లేదు, కాని నీ అశ్రద్ధను నేరంగా పరిగణిస్తున్నాను. ముస్లిముల తరపున నేను వారి ధనానికి బాధ్యుడను, కనుక నీవు ధార్మిక ప్రమాణం చేయడం తప్పనిసరి' అని ఆదేశించారు. 'ఖురాసాన్ అధికారి య'జీద్ బిన్ ముహల్లీబ్ బిన్ అబీ 'సప్తూ' అవినీతి నేరానికి పదవి నుండి తొలగించబడి జైలుశిక్షకు గురియ్యాడు. అబూ బకర్ బిన్ 'హజ్మీ సుల్తమాన్ చివరికాలంలో కాగితాలు, కలములు, సిరా, ఆఫీసు ఖర్చులకు అధికంగా పంపమని వ్రాసాడు. ఏర్పాట్లు కాకముందే 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్' అధికార బాధ్యతలు చేపట్టారు. అతను అబూ బకర్ కు ఉత్తరం వ్రాస్తూ, 'నీవు చీకటి రాత్రిలో ఎటు వంటి వెలుగు లేకుండా బురదలో తన ఇంటి నుండి మస్జిద్ నబవీకి వెళ్ళేవాడివి. ఈ నాడు నీ పరిస్థితి అంతకంటే మెరుగ్గా ఉంది, కలాన్ని సన్నంగా చేసుకో, వాక్యాలు ధగ్గరగా వ్రాయి, అవసరాల్లో తగ్గించి ఖర్చుచేయి, ముస్లిముల 'ఖజానా నుండి అవసరంగా ఖర్చుచేయటం నాకు ఇష్టంలేదు. పెద్ద కాగితంపై పెద్దపెద్ద అక్షరాలు వ్రాయకూడదని పండితులకు కూడా ఇటువంటి ఆదేశాలే అందజేయబడ్డాయి. అంత ఎందుకు ఆయన ఆదేశాలు కూడా ఒక్క జానెడు పొడవు కంటే అధికంగా ఉండేవికావు. (ఇబ్ను సఅద్ 5)

బైతుల్ మాల్ యొక్క రాబడి, ఖర్చులకు వేర్వేరు దస్తావేజులు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. అదేవిధంగా సదఖా, ఖుముస్, యుద్ధ ధనం మొదలైన వాటికి ప్రత్యేక ఎకౌంట్లు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. అంతకు ముందు ఖలీఫాలు నిర్దిష్టమైన పద్ధతి అవలంబించ లేదు. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్' ఖుముసును సరైనమార్గాల్లో ఖర్చుచేసేవారు. (ఇబ్ను సఅద్ 5)

ప్రభుత్వ 'ఖజానా ఖర్చులు: ప్రభుత్వ 'ఖజానాను మళ్ళీ ముస్లిముల ఉమ్మడి అమానతుగా చేసివేసారు. దాని ధనాన్నంతా దాని అవసరాలకే కేటాయించారు. దాని రాబడి యొక్క అధిక భాగాన్ని ప్రజల లాభంకోసమే ఖర్చుచేసేవారు. దేశంలో ఉన్న అంగవైకల్యం గల వారందరి పేర్లునమోదు అయి ఉండేవి. వారందరికి

పెంషన్లు లభించేవి. అందులో ఏ మాత్రం అశ్రద్ధ లేదా పొరపాటుకు పాల్పడే అధికారులను హెచ్చరించడం జరిగేది. దిమిష్క్ ప్రభుత్వ ఖజానాలోని అంగ వైకల్యం గల ఒక వ్యక్తి వేతనం విషయంలో మైమూన్ బిన్ మ'ప్రాన్, 'వారి పట్ల దయాభావంతో ప్రవర్తించడం జరుగు తుంది, కాని ఆరోగ్యవంతుడికి సమానంగా వేతనం లభించదు,' అని అన్నాడు. ఈ విషయం తెలిసిన 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్' ఆగ్రహం వ్యక్తం చేస్తూ ఉత్తరం వ్రాసారు. (తబఖాతు ఇబ్ని స'అద్)

చాలామందికి నగదుకు బదులు ఆహారదాన్యాలు లభించేవి. కొంత మందికి నాలుగున్నర అర్థబ్ల ఆహారదాన్యాలు లభించేవి. అప్పువాళ్ళకు ఇవ్వడానికి కూడా ఒక ముద్ ఉండేది. పసి పిల్లలకు పెంషన్లు ఇవ్వబడేవి. ఒక కేంద్రం ఉండేది, అక్కడ నిరుపేదలకు, బిచ్చగాళ్ళకు అన్నం లభించేది. అర్బులకు దాన ధర్మాలు, సదఖాలు ఇవ్వబడేవి. ఒకసారి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్' ఒక వ్యక్తిని ధనం పంచటానికి రుఖ్మ హంపారు. దానికతను, 'మీరు నన్ను ఎలాంటి ప్రదేశానికి పంపుతున్నా రంటే, అక్కడ నేను ఎవరినీ ఎరుగను, వారిలో పేదవారు, ధనవంతులు అందరూ ఉంటారు' అని అన్నాడు. దానికి, 'నీ ముందు చేయి చాపినవాడికి ఇచ్చినేయి,' అని ఆదేశించారు. ఇదేకాక ఇంకా అనేక మేలుతో కూడిన బాధ్యతలు ఇవ్వబడ్డాయి. ఈ విశాల హృదయంవల్ల ఖజానాపై చాలా అధిక ప్రభావం పడింది. కొందరు అధికారులు దీన్నిగురించి విన్నవించు కున్నారు. దానికి అతను సమాధానం వ్రాస్తూ, 'ఉన్నంత వరకు ఇస్తూపోండి, అయిపోతే చెత్తాచెదారంతో నింపేవేయండి,' అని ఆదేశించారు.

ముస్లిమేతరుల హక్కులు: ఏదైనా ప్రభుత్వం యొక్క న్యాయం, ధర్మం లేదా హింసా దౌర్జన్యాల అంచనా ఇతర జాతులు, ఇతర ధర్మాల వారితో వారి ప్రవర్తనవల్ల తెలుస్తుంది.ఆయన ప్రభుత్వం పరిపూర్ణ ధర్మం న్యాయంతో కూడుకొని ఉండేది. ఆయన ముస్లిమేతరుల హక్కులను కాపాడినట్లు, వారిపట్ల సున్నితంగా వ్యవహరించినట్లు ఫారూఖి పరిపాలనా కాలంలో తప్ప మరెక్కడా కనబడదు. ముస్లిములతో పాటు వారికి కూడా ధన, మాన, ప్రాణ రక్షణ ఉండేది. వారి ధార్మిక విషయాల్లో ఎటువంటి జ్యోక్యం ఉండేదికాదు. పన్ను వసూలు చేయడంలో సున్నితంగా వ్యవహరించేవారు. పంపబడే అధికారులు వారిపట్ల ఎంతో ఉన్నతంగా ప్రవర్తించేవారు.

అదీ బిన్ అర్థాత్ కు ఉత్తరం వ్రాస్తూ, ముస్లిమేతరుల పట్ల సున్నితంగా ప్రవర్తించమని, వారిలోని వృద్ధులను, అనాధులను సంరక్షించమని, ఒకవేళ వారి బంధువులు ఉంటే సంరక్షించమని ఆదేశించాలని, అదేవిధంగా మీ సేవకుల్లోని ఎవరైనా వృద్ధాప్యానికి చేరుకుంటే, అతన్ని విడుదల చేయాలి లేదా మరణించేవరకు సంరక్షించాలి. ముస్లిమేతరుడి రక్తం ముస్లిమ్ రక్తానికి సమానం చేసారు. ఒకసారి హిరహ్ కు చెందిన ఒక ముస్లిమ్ ఒక ముస్లిమేతరుణ్ణి చంపివేసాడు. 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ అక్కడే అధికారికి ఉత్తరం వ్రాస్తూ, 'హంతకుణ్ణి హతుని వారసులకు అప్పగించండి, వారు కోరితే చంపుతారు లేదా వదిలివేస్తారు,' అని ఆదేశించారు. అనంతరం హంతకుణ్ణి వారికి అప్పగించడం జరిగింది. వారు అతన్ని చంపివేసారు.

ముస్లిములకు వారి ధనసంపదలను దోచుకునే దైర్యం ఉండేది కాదు. ఎవరైనా దానికి పాల్పడితే శిక్ష పడేది. ఒకసారి ఒక ముస్లిమ్ రబీ'అ స'ఉద్ ప్రభుత్వ నిధిలో ఒక ఖిబ్తీ గుర్రాన్ని పట్టుకున్నాడు, ఇంకా దానిపై ఎక్కి స్వారీ చేసాడు. ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ అతనికి 40 కొరడా దెబ్బలు కొట్టించారు.

దోచుకున్న ధనసంపదలు తిరిగి ఇప్పించినపుడు రాజకుటుంబం నుండి ముస్లిమేతరుల భూములను తిరిగి ఇప్పించారు. ఒక ముస్లిమేతరుడు 'అబ్బాస్ బిన్ వలీద్ నా భూమిని ఆక్రమించుకున్నాడు,' అని పిర్యారు చేసాడు. అప్పుడు 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ 'అబ్బాస్ తో, 'దీనికి నీ సమాధానం ఏమిటి,' అని అన్నారు. దాని కతను వలీద్ నాకు జాగీర్ లో ఇచ్చాడు, దాని ధ్వంస పత్రం కూడా నాదగ్గర ఉంది,' అని అన్నారు. అప్పుడు ఆ ముస్లిమేతరుడు 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ తో, 'నేను మీ నుండి దైవగ్రంథం ప్రకారం తీర్పు కోరుతున్నాను,' అని అన్నాడు. అప్పుడు 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్, 'దైవగ్రంథం వలీద్ ధ్వంసపత్రం కంటే ఉన్నతమైనది,' అని పలికి ముస్లిమేతరుడికి తిరిగి ఆ భూమిని ఇప్పించారు.

అంతకు ముందు పాలకులకాలంలో కొల్లగొట్టబడిన వారి ధార్మిక హక్కులన్నింటినీ స్థాపించారు. దిమిష్క్ లో ఒక చర్చ్ ఒక ముస్లిమ్ వంతులో వచ్చి ఉండేది. క్రైస్తవులు వచ్చి 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ కు పిర్యారు చేసారు. 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ దాన్ని తిరిగి వారికి ఇప్పించారు. ఒక ముస్లిమ్ ఒకచర్చ్ తన ఆస్తిలో ఉందని పిర్యారు చేసాడు. దానికి 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్

'అజీజ్ ఒకవేళ క్రైస్తవుల ఒప్పందంలో ఉంటే, దాన్ని నువ్వు ఇప్పుడు వొందలేవు,' అని అన్నారు.

పన్ను వసూలుచేయటంలో సులభమైన పద్ధతులు పెట్టారు. ఈ విషయంలో దుర్వవస్థను, అవకతవకలను అరికట్టారు. 'హజ్జాజ్ బిన్ అషిఅస్ ను సమర్థిస్తూ 'ఇరాఖ్ లో ముస్లిమేతరుల పన్ను పెంచడం జరిగింది. 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ దాన్ని తగ్గించారు.

ఆయన కాలంలో స్థానిక ముస్లిమేతరుల పట్ల ఎంత సున్నితంగా ప్రవర్తించడం జరిగిందంటే, దానివల్ల సామాన్యులకు కష్టాలను ఎదుర్కోవడం జరిగింది. అతని కాలంలో ఆహార ధాన్యాలు విపరీతంగా ధరలు పెరిగాయి. ఒకవ్యక్తి ఆయన్ను దీనికి కారణం అడిగాడు. దీనికి అతను సమాధానం ఇస్తూ ఇంతకు ముందు ముస్లిమేతరులను పన్ను వసూలుచేయడంలో భయంకరంగా కష్టాలకు గురిచేసేవారు, అందువల్ల వారు ఏదో ఒక ధరకు ఆహారధాన్యాలను అమ్మివేసే వారు. కాని నేను ప్రతి వ్యక్తిపై భరించగలిగినంత భారాన్నే వేస్తున్నాను. అందువల్ల ప్రతి వ్యక్తి తన ఇష్ట ప్రకారం అమ్ముతున్నాడు అని సమాధానం ఇచ్చారు. ఇంకా ఆయన రాజకుటుంబీకులపట్ల మరియు స్థానిక ముస్లిమేతరులపట్ల సమానంగా వ్యవహరించేవారు. ఒకసారి హిషామ్ బిన్ అబ్దుల్ మలిక్ ఒక క్రైస్తవునిపై కేసు వేసారు. 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ ఇద్దరినీ సమానంగా నిలబెట్టారు. హిషామ్ క్రైస్తవునితో అహంకారంగా కరినంగా మాట్లాడారు. అప్పుడు 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ కలుగ జేసుకొని అతని పట్ల ఆగ్రహంగా ప్రవర్తిస్తూ శిక్షిస్తానని హెచ్చరించారు.

పన్నులు పెరుగుదల: ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమిటంటే, అధర్మ రాబడులను అరికట్టటం, దానిపై అధిక ఖర్చులు ఉన్నా ప్రభుత్వ ఖజానాపై ఎటువంటి ప్రభావం పడలేదు. పైగా కొన్ని రాష్ట్రాలలో అంచనాలకు మించిన అధిక రాబడి వచ్చింది. ఇరాఖ్ లో 'హజ్జాజ్ దుర్మార్గ పరి పాలనలో వచ్చిన రాబడి కంటే అధికరాబడి రాసాగింది. 'ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ తరచూ, 'దైవం 'హజ్జాజ్ ను శపించుగాక, వాడికి ధార్మిక జ్ఞానం ఉండేది కాదు, ప్రాపంచిక జ్ఞానమూ ఉండేదికాదు,' అని అనేవారు.

'హజ్జాజ్ తన దుర్మార్గ పద్ధతుల ద్వారా ఇరాఖ్ నుండి కేవలం 28,000,000 దిర్హమ్ లు మాత్రమే వసూలు చేసాడు. ఇంక రైతులకు 2,000,000 దిర్హమ్ లు భూమి సాగుచేయటానికి అప్పుగా ఇచ్చాడు. అంటే 10,700,000 అధికం అయింది ఇటువంటి పరిస్థితి

ఉన్నప్పటికీ ఇరాఖ్ నా పాలనలోనికి వచ్చినప్పుడు నేను 124,000,000 దిర్హమ్ లు వసూలు చేసాను. బ్రిటికి ఉంటే 'ఉమర్ బిన్ 'ఖత్తాబ్ పరిపాలనా కాలం కంటే అధికంగా వసూలు చేస్తాను. (పుతూహుల్ బుల్దాన్)

ప్రజల సుఖసంతోషాలు: దుర్మార్గులను అరికట్టటం, అధర్మ పన్నులను సంస్కరించటం, స్థానిక ముస్లిమేతరుల కోసం పథకాలు రూపొందించటం, శాంతి భద్రతల వల్ల దేశంలో సుఖసంతోషాలు వెలసిల్లాయి. ప్రజ లందరూ ఎంతో సంతోషంగా జీవించసాగారు. దేశంలో దారిద్ర్యం అనే పేరుగాని చిహ్నంగాని ఉండకుండా పోయింది. ముహాజిర్ బిన్ యజీద్ కథనం, మేము సదఖహ్ పంచేవాళ్ళం. ఒక సంవత్సరం తరువాత రెండవ సంవత్సరం మా దగ్గర సదఖహ్ తీసుకునేవారు ఇతరులకు సదఖహ్ ఇచ్చేవారు.

'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ కేవలం రెండున్నర సంవత్సరాలు మాత్రమే పరిపాలించారు. ఈ అతి తక్కువ కాలంలో పరిస్థితి ఎలా అయిందంటే , పేదల్లో పంచటానికి ప్రజలు తమ సదఖహ్ ధనాన్ని అధికారుల వద్దకు తీసుకొని వచ్చేవారు. కాని పేదవారు కనపడేవారు కారు. చివరికి ఆ ధనాన్ని తిరిగి తీసు కొని వెళ్ళవలసి వచ్చేది. 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ అందరినీ ధనవంతులుగా మార్చివేసారు, ప్రజల్లో ఎవ్వరూ దరిద్రులుగా బిచ్చగాళ్ళుగా ఉండకుండా చేసివేసారు. (ఫత్తుల్ బారీ)

'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ ప్రజలు ధనసంపదల్లో ఎంత మునిగి పోయారంటే, ధనసంపదల మత్తులో గర్వాహం కారాలకు గురయ్యే ప్రమాదం ఏర్పడింది. అనంతరం అదీ బిన్ అర్తాత్, 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ కు బస్తా ప్రజలు ధన సంపదల్లో తేలిఆడుతున్నారని, ఎక్కడ వారు గర్వాహం కారాలకు గురవుతారోనని నాకు భయంగా ఉందని ఉత్తరం వ్రాసారు. దానికి 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ ప్రత్యుత్తరం వ్రాస్తూ అల్లాహ్ స్వర్గవాసులను స్వర్గంలోనికి పంపినప్పుడు, వారు, అల్'హమ్ దు లిల్లాహ్ పలకాలని ఆదేశించాడు. అందు వల్ల నీవుకూడా ప్రజలకు అల్'హమ్ దు లిల్లాహ్ పలకాలని, దైవానికి కృతజ్ఞతలు తెలుపు కోవాలని ఆదేశించు' అని ఆదేశం పంపారు.

ప్రజా సంక్షేమ పథకాలు: 'ఉమర్ బిన్ 'అబ్దుల్ 'అజీజ్ చేసిన సంస్కరణలన్నీ అసలు ప్రజా సంక్షేమ పథకాలే. అయితే ఇవే కాక ఇంకా అనేక ప్రజా సంక్షేమ కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. దేశంలో అన్నిచోట్ల సరాయ్ లు

నిర్మించారు. 'ఖురాసాన్ అధికారికి ఉత్తరం వ్రాస్తూ అక్కడి మార్గలన్నిటిలో సరాయ్ లు నిర్మించాలని ఆదేశించారు. సమర్ ఖంద్ అధికారి సుల్తమాన్ బిన్ అబిన్సూ కు అక్కడి మార్గలన్నిటిలో సరాయ్ లు నిర్మించాలని, ఇంకా అటునుండి వెళ్ళే ముస్లిముల కోసం ఒకరాత్రి ఆతిథ్య ఏర్పాట్లు చేయాలని, వారి వాహనాలకు రక్షణ కల్పించాలని, ప్రయాణికుల్లో రోగులు ఉంటే వారికి రెండు రోజులు పూర్తిగా నివాసం కల్పించాలని, ఒకవేళ తన ఇల్లు చేరుకునే సౌకర్యం లేకపోతే, వారిని వారి ఇంటికి చేర్చే సౌకర్యాలు కల్పించాలని ఆదేశించారు. అదేవిధంగా పేదలకు అగత్యపరులకు ఉచిత భోజనం పెట్టే ఒక ప్రత్యేక కేంద్రం నిర్మించారు. ఇంకా అనేక సంస్కరణలు సంఘటనలు ఉన్నాయి. ఇతర పుస్తకాల్లో చదవగలరు.